

Délelőtt Bosznai Éva Ibolya (Törökszentmiklós, Városi Óvoda) bemutatta az olvasófüzet létrejöttének körülményeit, hónapokra bontott fejezeteit, azok műveltségtartalmait és feladatait, amelyek mindig a legszűkebb környezetből indulnak. A bemutatott olvasófüzet hónapok szerinti műveltségtartalmakra épül. Csókáné Magyar Melinda pedig feladatlapok megoldásával tette érzékletessé a feladatokat.

Kálmáné Tolmár Ilona alsó tagozatos tanítónő (Törökszentmiklós, Hunyadi Mátyás Kéttannyelvű Általános Iskola) a munkafüzet létrejöttének azt a folyamatát mutatta be, amelyben a város valamennyi pedagógusa részt vett. Véleményük, javaslataik alapján gazdag képanyaggal illusztrált várostörténetet, olvasmányokat, játékokat, hónapokra lebontott hagyományörző feladatokat tartalmazó, a helytörténetet minden témakörbe beépítő munkafüzet jött létre. Ezekből válogatott feladatokat, amelyeket a résztvevőknek meg kellett oldaniuk.

Bőszéné Szatmári-Nagy Anikó a téma óvodai, iskolai oktatását segítő tankönyvek, olvasókönyvek, munkafüzetek fontosságáról szolt, amelyek sokrétűen hasznosíthatók mind a tanórán, mind azon kívül. Bemutatta azt a három tankönyvet és a hozzájuk tartozó munkafüzetet, amelyek koncepciója, szerkesztése a nevéhez kapcsolódik (Veszprém, Esztergom, Törökszentmiklós), és amelyek a gyakorlatban igazolták hasznosíthatóságukat.

Az általa elsőként szerkesztett, 2008-ban elkészült tankönyvet Pohl Brigitta és Pataki Beáta (Veszprém, Batthyány János Általános Iskola) mutatta be olyan szempontból, hogy a tankönyv milyen sokrétűen hasznosítható tanórán és iskolán kívül (iskolai, városi vetélkedők szervezésének alapja, társasjátékok stb.) úgy, hogy feladatlapokat készítettek és oldattak meg a hallgatókkal, sok módszertani ötletet adva.

Peragovics Ferenc és Gergely Endre az Esztergomi Dobó Gimnázium tanáraiként maguk is részt vettek az esztergomi tankönyv írásában, amely a Felvidék történetével együtt a régió történetét dolgozza fel. Peragovics Ferenc kiemelte a tankönyvből a 10. fejezetet, amely a polgári időszakot, a reformkor, a századforduló, az esztergomi érsekség meghatározó szerepét mutatja be. Gergely Endre pedig olyan szövegeket emelt ki és adott kézbe feladatlapokon, amelyekről el kellett dönten, korukban büntények voltak vagy nem.

Szalayné Király Júlia irodalomtörténész, múzeumpedagógus (Eger, Dobó István Vármúzeum) a Várban a Gárdonyi Év alkalmából készült kiállítás és gazdag program bemutatásával a hasznosítható módszerek gazdag tárházát sorakoztatta fel, majd bemutatta mindazokat a tárgyakat, eszközöket, amelyeket a gyerekprogramok szervezésekor használnak. A részt vevő pedagógusjelöltek önfeledten próbálták ki valamennyi játékot, vetélkedtek, öltöztek be korabeli ruhákba.

A tanórán kívüli módszerek egyikeként szakmai vezetéssel megtekintették a *Város a város alatt* néven az Egri Érsekség hatalmas pincerendszerének egy rövid szakaszát, felelevenítve a kapcsolódó helytörténeti ismereteket.

Összegezve a konferencia *tervezett és megvalósított céljait*, figyelembe véve a hallgatók ajánlásait, felvázoltuk következő évi terveinket. Nagyon hasznosnak tartották a sok gyakorlati feladatot, amelyeket a következő évben is kértek, ha lehet, még nagyobb arányban. Szövetségünk ezért is tartja kiemelkedő feladatának a megkezdett út folytatását, bízva a Nemzeti Kulturális Alap Szépirodalom és Ismeretterjesztés Kollégiuma további támogatásában, amely nélkül programunk nem valósulhatott volna meg.

Bartha Éva

A hon- és népismeret oktatásának lehetőségei*

A nemzeti kultúránk fontos részét képező népi kultúrának a *Nemzeti Alaptanterv* a *Hon- és népismeret* tantárgy keretében adott helyet. Ez a tantárgy kiemelkedő szerepet tölt be a szülőföld szeretetének megerősítésében, nemzeti örökségünk megbecsülésére nevelésben.

A benne foglalt ismeretek iskolai oktatásának igénye már akkor megfogalmazódott, amikor még működött a tradicionális paraszti társadalom, amely biztosította a generációk közötti hagyományozódás folyamatát. Jelenkorunkban azonban megsokszorozódott a feladat jelentősége, amikor Andrásfalvy Bertalan szavaival élve „*a társadalom működésének megváltozásával már kimarad a nemzedékek oktatásából mindaz, amit az iskola nem vállal fel*”.

* Elhangzott Egerben, a II. Országos Hon- és Népismeret Konferencián. *A Szerk.*

Az állami tantervek három nagy korszakán át változó intenzitással jelentek meg a néprajzi ismeretek a tananyagban. Az 1995-ben elfogadott *Nemzeti Alaptanterv* többszöri átdolgozás után 1998-ban tartalmazta először a *Hon- és népismeret* mint közös követelményt.

A 2001. szeptember 1-jétől életbe lépett *Kerettanterv* alapján kezdődött el az általános iskolákban a tantervi modulok között a hon- és népismeret oktatása. A modul jellegű oktatást a *Nemzeti Alaptanterv* kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 110/2012. (VI. 4.) Kormányrendelet a kötelezően választható tantárgyak közé emelte, és jelenleg 5. évfolyamon önálló órakeretben írja elő az oktatását.

A néprajzoktatás kibontakozása

A néprajzi ismerettartalmak oktatásának háttérét vizsgálva a történeti előzmények olyan folyamatot rajzolnak ki előttünk, amelyben a néprajzi érdeklődés, kutatás eredményei először a közművelődés kereteiben valósították meg az oktatás feladatait, majd fokozatosan beszűrődtek a közoktatás keretei közé egy-egy elkötelezett személy tevékenysége által. Ezen tudós tanárok pedagógiai tevékenysége nélkül nem indulhatott volna el, és nem nyert volna teret a tantervi követelményekben a népelet megismerését segítő, a hagyományokat közvetítő ismeretanyag.

A XX. század törekvéseiben fontos szerepet töltött be a falukutató mozgalom, amely helyet kapott a felsőoktatás keretein belül kibontakozó népfőiskolai képzésben, a cserkészmozgalomban, és a pedagógustársadalom köreiben. Innen eredeztethető az a gondolkodásmód, amely megfogalmazódott Györfly István, Bálint Sándor, Újszászy Kálmán vagy később Timaffy László hitvallásában, hogy a tanítónak szükségszerűen ismernie kell annak a népnek életét, amelynek közegeiben oktat.

A XX. század utolsó harmadában társadalmi szinten jelentkező néprajzi érdeklődés és az ennek nyomán kibontakozó szerveződések erőteljes szakmai háttérrel építettek ki ahhoz, hogy a század végére a néprajzi ismeretek a tantervi követelmények között is helyet kaphassanak.

A néprajzi ismerettartalmak megjelenése a tantervekben

Az állami tantervek első nagy korszakának népiskolai dokumentumai az 1868-ban megjelent Eötvös-féle népiskolai törvénytől kezdve tartalmaztak néprajzi vonatkozású helyi ismereteket. Alapvető célkitűzése volt minden tantervnek a lokális ismeretek segítségével a közvetlen környezet megismertetése, értékeinek feltárása, és ezen az úton a szülőföldhöz való kötődés megerősítése, a hazaszeretet és a nemzethez kötődés érzésének kialakítása. A cél megvalósítása érdekében a XIX. század végén, illetve a XX. század első évtizedeiben elemi iskoláinkban megjelentek a honismereti-helytörténeti tankönyvek (olvasókönyvek), amelyek egy-egy vármegye tájait mutatták be.

Trianon után a hon- és népismeret kérdésköre politikailag is felértékelődött. Az iskolai oktatás és nevelés egyik fő célkitűzése volt nemcsak a megmaradt ország, hanem az egész történeti Magyarország minél alaposabb megismertetése, a múlt értékeinek tudatosítása.

1947–48-ban jelent meg a *Föld- és néprajz* tankönyvsorozat, amely a népiskolákban ötödik osztálytól nyolcadik osztályig került bevezetésre. Az első tantervi korszak egyetlen önálló néprajztankönyve Balassa Iván *Magyar néprajz* című könyve volt, ami a mezőgazdasági középiskolák harmadik osztálya számára készült. 1947-ben jelent meg, de csak nagyon rövid ideig használták az oktatásban.

A második tantervi korszak a pártállam uralma idejére tehető. Az 1948-as államosítást követő időszakban megjelenő tantervek a kommunista ideológiát képviselték. Végrehajtásuk, az előírt tankönyvekkel együtt minden iskola részére kötelező volt. Az államszocializmus mintegy négy évtizede alatt elsősorban a tanórákon kívüli tevékenységek, szakkörök biztosítottak terepet a népi kultúra elemeinek megismeréséhez. Ehhez nyújtott segítséget az 1950-es évektől egyre népszerűbbé váló középiskolai gyűjtőmozgalom.

A harmadik korszak a rendszerváltozás utáni időszakot öleli fel. Az 1993-as közoktatási törvény és 1995-ös módosítása alapján 1995-ben került elfogadásra a *Nemzeti Alaptanterv* (NAT), amely a demokrácia szellemében, a helyi, iskolai autonómia erősödésére alapozva, az 1978-as tantervi dokumentumok tapasztalatait figyelembe véve készült el. A NAT kiemelt fejlesztési feladatai között szerepelt a hon- és népismeret.

A harmadik tantervi korszak dokumentumaiban, a *Nemzeti Alaptanterv*ben és a *Kerettanterv*ben megfogalmazott rendelkezések és előírások megteremtették a néprajzi ismeretek oktatásának, és ezzel párhuzamosan a patriotizmusra nevelésnek lehetőségét a magyar iskolákban.

A *Hon- és népismeret* az ötödik és a hatodik évfolyam óratervében szerepelt. A modultárgy önálló cél- és feladatrendszere mellett két eltérő tartalmú változatot tartalmazott a *Kerettanterv*. A helyi tantervek írásánál az iskolák a saját profiljuknak megfelelőbb változatot választhatták.

Az 'A' változat a társadalmi összefüggések, a közösség irányából indult, a 'B' pedig a földrajzi adottságok és a gazdasági jellemzők felől közelítette meg ugyanazokat a témákat. Mindkét változat hangsúlyt fektetett az ismeretek élményszerű megszerzésére, a gyűjtőmunkára, a csoportos munkaformák alkalmazására.

A hon- és népismeret-oktatás helyzetének alakulása a 2011-ben érvénybe lépett új köznevelési törvény után

2012. június 4-én született meg a kormányrendelet a *Nemzeti Alaptanterv* kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról. Az ebben megfogalmazottak alapján a kerettantervek tartalmi szabályozásában a különböző műveltségterületeken belül is megtalálható a közismereti tartalmakhoz köthető hon- és népismereti tudásanyag. Az *Ember és társadalom* műveltségterületnek azonban önálló részeként, kötelezően választható tantárgyaként is megjelenik az ismeretanyag. Témaköreinek feldolgozását a *Nemzeti Alaptanterv* 5–8. évfolyamon javasolja, a kerettantervi kidolgozás során azonban mindez az ötödik évfolyamra korlátozódhatott. A NAT-ban meghatározott időintervallumra vonatkozó, a 10–14 éves korosztály számára meghatározott ismeretek – életkori sajátosságokhoz igazodó – adaptálása kizárólag az ötödik évfolyamra jelentős problémát okozott. A későbbiekben, 2012 őszén a *Hon- és népismeret* szabadon választható tárgyként történő tanítását segítő tantervi ajánlások az 1–8. évfolyamokra is elkészültek.

A hon- és népismeret oktatásának helyzete a 2000-es Kerettanterv bevezetésétől napjainkig

A 2000-es *Kerettanterv* bevezetése után több felmérés is megpróbálta föltárni a hon- és népismeret tanrendi helyzetét. A 2007 és 2009 között végzett kérdőíves felmérésben az órávezetésre és az iskolai lehetőségekre vonatkozó kérdésekre érkezett válaszok azt mutatták, hogy a személyi és tárgyi feltételek nehézséges biztosítása ellenére a pedagógusok többsége törekedett az ismeretek kedvébresztő módon történő átadására.

A tankönyvek kiemelkedő szerepe mellett az órákon használt szemléltetőanyagok, valamint a tanár felkészülését segítő szakirodalom is erősen meghatározta a tanítási folyamat minőségét.

A hon- és népismeret tananyagának közvetítését segítő egyéb tevékenységi keretek szintén szép számmal megtalálhatók a szabadidőben választható foglalkozások között.

Az Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet (OFI) *Hon- és népismeret pilotja* keretében 2014-ben zajlott országos kérdőíves felmérés adatai azt mutatják, hogy az iskolák nyitottabbá váltak a néprajzi ismeretek közvetítésére, és a tantárgy hangsúlyosabb szerepet kapott a korábbi felméréshez képest.

Miközben 2001-től láthatóan növekedett a tantárgy iránti intézményi elkötelezettség, a személyi feltételek biztosítása nem javult a legkisebb mértékben sem. A felsőoktatás lassú reagálása a hon- és népismerettanárok képzésének igényére, illetve a szaktanácsadói támogatás hiánya indította el a szakmai támogatás rendszer kiépítését.

A hon- és népismerettanárok szakmai támogatásának fontossága

A néprajzi ismeretek rendszerezett közvetítése nemcsak a felnövekvő nemzedékek, hanem az egész társadalom számára fontos. Mindannyiunk érdeke, hogy stabil értékrenddel, erős gyökerekkel rendelkező fiatalokat neveljünk föl, akik birtokolják nemzeti értékeinket. A magyar társadalomnak olyan felnőttekre van és lesz szüksége, akik úgy képviselik Magyarország értékeit, hogy az Európa számára is vonzó legyen, és megbecsülést hozzon országunknak. Erre pedig meg kell tanítani gyermekeinket, amire kitűnő lehetőséget biztosít a hon- és népismeret.

Mindehhez szakmailag felkészült pedagógusokra van szükség. A 2001-ben elindított modul jellegű hon- és népismeret-oktatás személyi feltételei a mai napig nem biztosítottak az oktatási intézmények legnagyobb részében. Az eltelt több mint egy évtized alatt még mindig nem oldódott meg a szaktanárok képzése. A néprajz tanszékekkel rendelkező egyetemek közül a pécsi és a debreceni egyetem képez hon- és népismerettanárokat, de ez nem biztosít kellő számú szaktanárt az általános iskolák részére.

Az 1997-ben bevezetett egyszakos tanárképzés nem tette lehetővé a hon- és népismeret-tanárok felkészítését. 2012-től ismét érvénybe lépett az osztatlan tanárképzés, melynek keretében lehetőség nyílik elsősorban a történelem, a magyar, a néprajz, és a kulturális antropológia szakok, illetve minden meghirdetett közismereti tanárszak mellett kizárólag második szakként a hon- és népismeret tanári szak elvégzésére. Így a 4+1 éves képzési időtartamot figyelembe véve legkorábban 2017-ben végeznek az első hon- és népismeret-tanárok. Jelenleg az Apor Vilmos Katolikus Főiskola szakirányú továbbképzései, a szentendrei Szabadtéri Néprajzi Múzeum meghirdetett tanfolyamai nyújtanak segítséget az érdeklő-

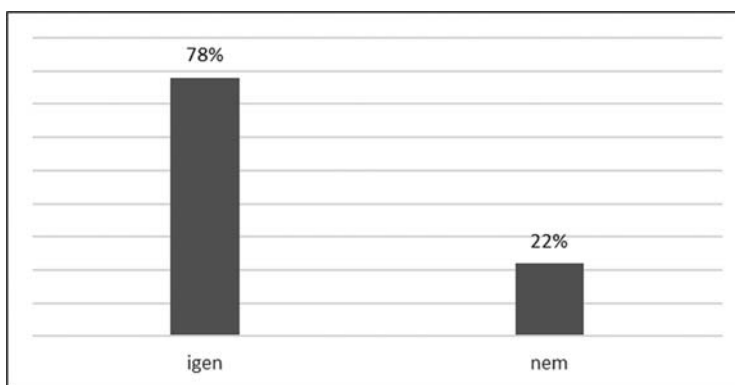
dőknek. A fenti adatokra alapozva máig időszerű és szükséges feladat a hon- és népismeret tanító pedagógusok szakmai segítségének megoldása.

Az Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet TÁMOP 3.1.5 projektjében a tantárgygondozó szaktanácsadás országos működtetésének kialakításán dolgozó 1. alprojektben indított *Hon- és népismeret pilot* a tantárgy támogatási lehetőségeinek vizsgálatát tűzte ki célul.

A koncepció kialakításának előzményeként 2014. október 17-én a kis óraszámú tantárgyak tanítására vonatkozó kérdőívet juttattunk el a Megyei Pedagógiai Intézetek közreműködésével a köznevelési intézményekbe. 2014. november 20-ig 838 kérdőív érkezett vissza, amelyből 679 érintett olyan intézményeket, ahol folyhat hon- és népismeret-oktatás (általános iskolák és a hozzájuk kapcsolódó intézményi kombinációk, valamint nyolc évfolyamos gimnáziumok).

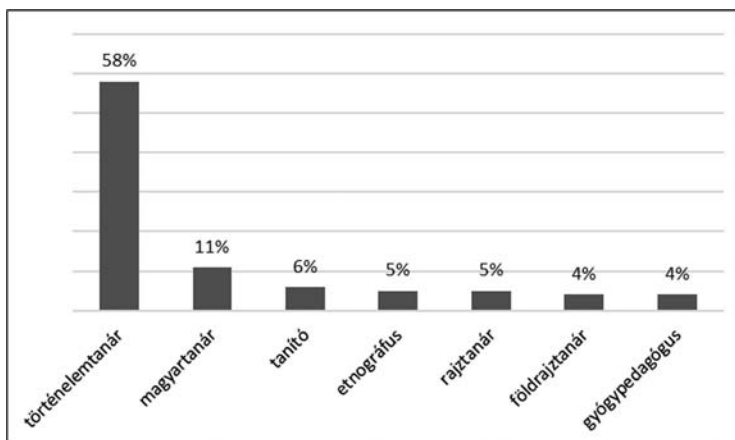
A 679 intézményből 531-ben tanítják a hon- és népismeret. Ez azt jelenti, hogy a kötelezően választható két tantárgy közül az iskolák 78%-ában választották a *Hon és népismeret*et a *Dráma és tánc* mellett alternatívaként.

Ebből az 531 intézményből 100-ban pedig még a szabadon felhasználható 10%-os órakeret terhére is vezettek be hon- és népismeretórát az 5. évfolyamon kívül más évfolyamokon is.

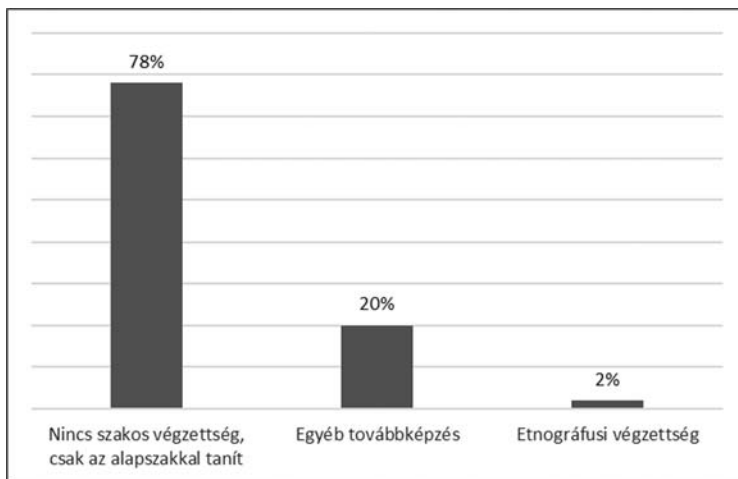

A kérdőívek válaszaiban jelzett szakos megoszlás alapján legnagyobb számban, 138 esetben a történelemtanárokról bízják a hon- és népismeret tanítását. 27 intézményben magyartanár, 14 helyen tanító, 12 intézményben etnográfus végzettségű pedagógus, 11 intézményben rajztanár, 10 esetben földrajztanár, szintén 10 intézményben (Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézményekben) gyógypedagógus.

7 helyen némettanár (német nemzetiségi iskolákban) tanítja a hon- és népismeretet. Két helyen jelezték, hogy néptánc tanár, illetve énektanár látja el az órákat, illetve 1–1 esetben fordult elő biológiai tanár, múzeumpedagógus, szakkollégiumi végzettséggel, illetve szakvizsgával rendelkező pedagógus megjelölése.

A tantárgy tanításához megfelelő szakmai felkészültséget nyújtó etnográfusi végzettség 12 kérdőívben fordult elő. Az intézmények többségében, 427 esetben szerepelt az a válasz, hogy a hon- és népismeretet tanító pedagógus csak a fentebb felsorolt alapszakok egyikével rendelkezik. 106 esetben jelezték, hogy az alapszak mellett részt vett a témához kapcsolódó valamilyen továbbképzésen.

Szakmai támogató rendszer

A kérdőíves kutatás eredménye alapján kitűnik, hogy a tantárgyat tanító pedagógusok 78%-a nem részesült semmilyen szakmai felkészítésben. 2001-től, a tantárgy tantervi megjelenésétől ez az arány szinte változatlan, tehát a mai napig nem oldódott meg a hon- és népismeret szakszerű tanításának kérdése. A felsőoktatás az eltelt közel másfél évtized alatt nem dolgozta ki a megfelelő stratégiát a törvény által előírt személyi feltételek teljesítésének támogatására. A több mint kétezer hon- és népismeretet tanító pedagógus esetében megközelítőleg 1600 fő számára feltétlenül szükséges a szakmai útmutatás, támogatás az eredményes munkavégzéshez.

A szaktanácsadói rendszer kiépítésének folyamatában sem valósult meg a hon- és népismeret ilyen irányú szakmai támogatása. A történelem szaktanácsadók, akiknek feladatkörébe tartozik a tantárgy gondozása, szintén nem rendelkeznek olyan szakmai felkészültséggel ezen a területen, hogy konkrét segítséget tudnának nyújtani az esetlegesen hozzájuk forduló kollégáknak.

A tantárgy tanításához szükséges képzettség rendkívül magas arányú hiánya, valamint a terület kimaradása a tantárgygondozó szaktanácsadói rendszerből, szükségessé teszi a hon- és népismeretet tanító pedagógusok számára a konkrét szakmai segítségnyújtás megoldását. Ennek a rendszernek az elméleti kidolgozására, és gyakorlati kipróbálására jött létre a *Hon- és népismeret pilot*.

A támogató rendszer kiépítésének első lépése az Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet koordinálásával a hon- és népismerettanárok országos szakmai műhelynapjának megszervezése volt.

A műhely elsődleges célja a tájékozódás, a szakmai támogatás területeire vonatkozó igények és a hálózati munkában való részvételi szándék felmérése volt. Ugyanakkor konkrét szakmai segítséget is szertünk volna nyújtani a hon- és népismerettanároknak. A budapesti rendezvényre 15 megyéből és Budapestről érkeztek pedagógusok.

A délelőtti folyamán előadások segítették a résztvevők tájékozódását a tanórai és a tanórán kívüli ismeretátadás lehetőségeiről. Délután három csoportban zajló műhelymunka keretében jó gyakorlatok bemutatására került sor.

Minden helyszínen megismerkedhettek a jelenlévők sajátos módszerekkel, helyi fejlesztési tananyagokkal, a tanórán kívüli ismeretátadás lehetőségeivel.

A műhelynap eredményeként létrejött a Hon- és népismeret szakmai közösség, amelynek keretében az együttműködésre nyitott pedagógusok tájékozódhatnak segédanyagokról, egymás jó gyakorlatáról, aktuális rendezvényekről.

A hon- és népismeret területi szakmai közösség műhelynapjai

A hon- és népismeret kötelező ismeretanyagként másfél évtizede jelent meg a *Nemzeti Alaptantervben*. Ez a rövid idő még nem tette lehetővé, hogy kialakuljon minden érintett intézményben a tantárgy tanításának megfelelő személyi feltétele, kiforrott módszertana. Rendkívül fontos tehát, hogy létrejöjjenek olyan szakmai közösségek, amelyek keretében lehetőség nyílik a tantárgyat tanító tanárok szakmai konzultációjára, tapasztalataik megosztására, a horizontális tanulás megvalósítására, közös rendezvények szervezésére.

Erre adott követendő példát 2015. május 14-én a Boldogi Berecz Antal Általános Iskola intézményvezetőjének kezdeményezése. Tóth Éva igazgatónő a helyi tájházban szervezte meg a boldogi lakodalmas szokásokat bemutató foglalkozást az ötödik osztályosok és kis hagyományörző csoport aktív részvételével. A bemutató megtekintésére, majd azt követően műhelybeszélgetésre hívta meg a Hatvani Tankerület hon- és népismerettanárait, amelynek célja a szakmai együttműködés, tapasztalatcsere lehetőségeinek gyakorlati kipróbálása volt.

Hasonló rendezvényre került sor 2015. szeptember 18-án, Kókán, ahol az őszi gazdasági munkák téma élménypedagógiai foglalkozását tekinthették meg a Nagykátai Tankerület hon- és népismerettanárai. A műhelybeszélgetésen mindenki megoszthatta a résztvevőkkel saját gyakorlati tapasztalatait.

Ilyen elkötelezett tanárookra égetően szükség lenne mindenhol. A korábban nagycsaládi, közösségi keretek között zajló hagyományátadás formái átalakultak, feloldódtak, ezért kiemelten fontos szerepet vállalnak magukra azok az iskolák, akik élnek a tantervek adta lehetőségekkel, és helyet biztosítanak helyi tantervükben saját hagyományaik átörökítésének.

Baksa Brigitta

A hon- és népismeret oktatása a Kecskeméti Főiskola Tanítóképző Főiskolai Karán¹

„S ki a mesteri »fölgangoló-ráhangoló«, a közvetítő?

A pedagógus, aki személyiség-lélektanhoz, esztétikához, népzeneudományhoz egyaránt ért! Stílusra csak stílussal, zenére csak zenével, technikára csak technikával, érzelemre csak érzemmel, sőt »hozzáállásra« is csak hozzáállással lehet valakit nevelni, különben a »nevelendő« ürességét a nevelő üressége csak még kongóbbá teheti.”

(Kálmán Lajos népzenekutató²)

Kecskemétről sokaknak a *Cifra palota, zöld az ablaka* kezdetű népdal jut eszébe, melyet összefüggésbe szokás hozni a város méltán híres, kiállítóhelyként és képtárként működő Cifrapalotájával, melynek – nem mellesleg – valóban zöld az ablakai. A dalban szereplő cifra palota azonban – mint azt Barsi Ernő kutatásaiból is tudjuk³ – a lányos házat jelképezi, s előtte az udvarló (viola) már alig várja, hogy kimenjen hozzá a leány (tubarózsa). Ez a vonatkozás Kecskemétet és a népdalokat szorosan összekapcsolja. A városban számos szenvedélyes lokálpatrióta, helytörténész, néprajzkutató, történész, lelkes pedagógus, és ugyancsak számos intézmény munkatársa, rendezvények közreműködői, különböző egyesületek és körök igyekeznek azon, hogy a múltból megmentsük azokat az értékeket, amelyek meg- és átmenthetők. A következőkben ennek a „munkának” egy szeletét, a leendő pedagógusok képzetésében megjelenő honismereti oktatást és nevelést mutatjuk be.

¹ Elhangzott Egerben, a II. Országos Hon- és Népismeret Konferencián. *A Szerk.*

² Kálmán Lajos (1921–1999) népzenekutató, karmester, pedagógus, Kecskemét város díszpolgára, a Kecskemét környéki dalok kutatója volt. 27 évesen került Kecskemétre, a Tanítónőképzőbe és nyugdíjazásáig itt dolgozott. Tárgyai: ének, zene, földrajz, történelem. Doktori disszertációjában Kecskemét néprajzáról és népzenejéről írt.

³ Barsi Ernő sorra veszi *Forrai Katalin* Ének az óvodában című kötetének népi mondóka- és dalanyagát az Óvodai nevelés 1999–2000. évfolyamának hasábjain, Népi hagyományaink az óvodában címmel.